

การประเมินความเสี่ยงทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีบุญเรือง
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

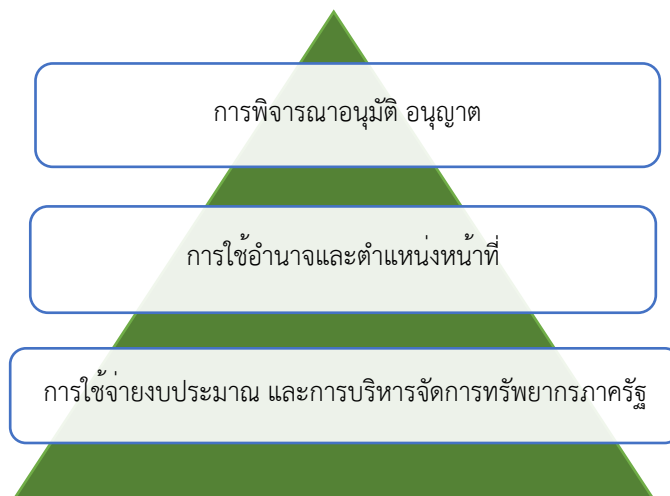
องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

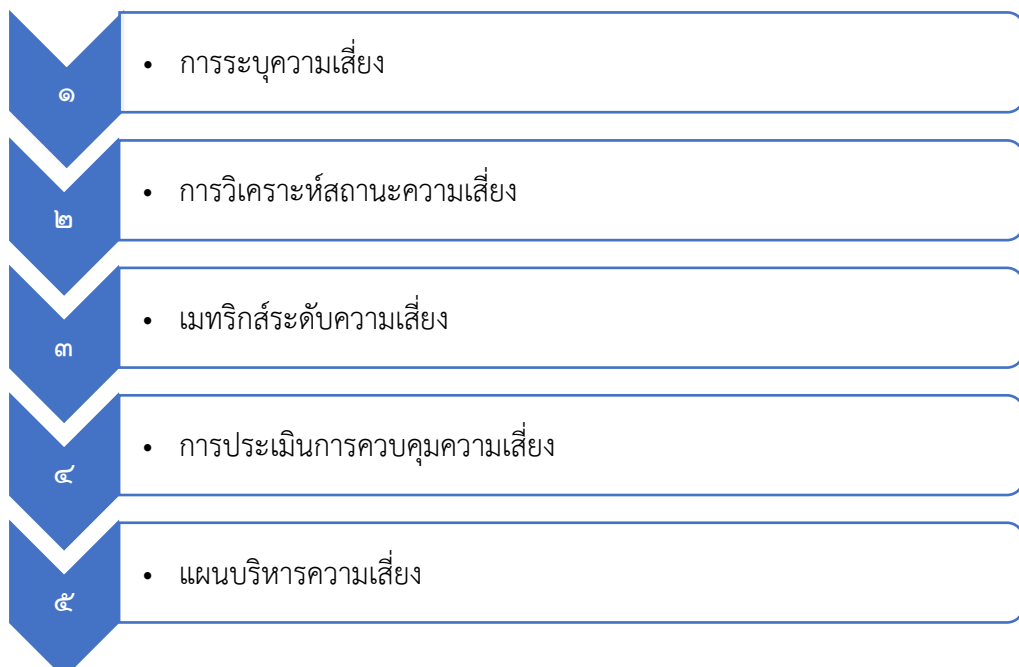
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกิจให้บริการประชาชนอนุมัติหรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก การพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๖๙
๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

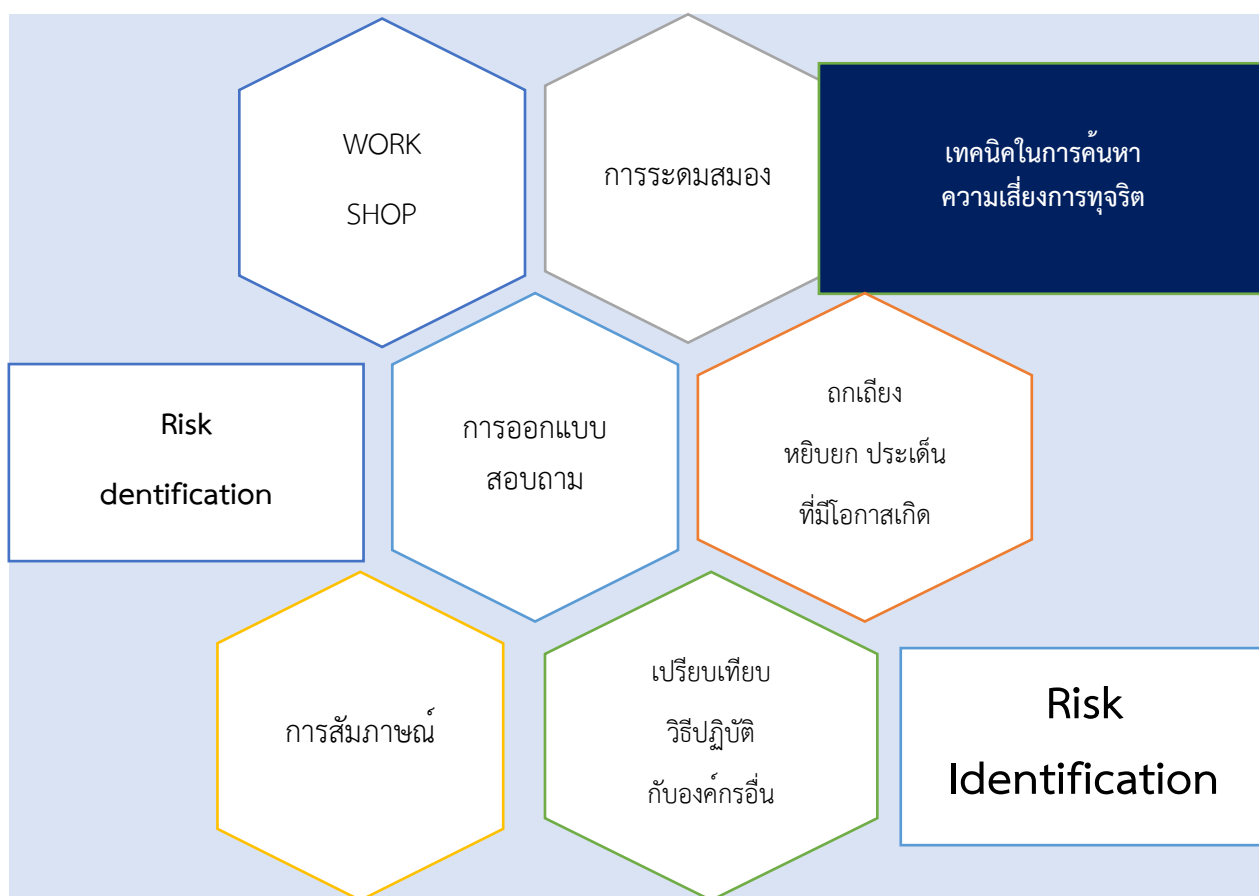

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ ๑ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มี ดำเนินอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประเมินการล่วงหน้า ในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการระบุความเสี่ยงหรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสีย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสีย โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสีย (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสียแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสีย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสีย	ช่วงคะแนน
๑	ความเสียระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสียระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสียระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสียระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสียจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสีย(Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสียจากโอกาสที่จะเกิดความเสีย (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสียที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสีย} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสีย	คะแนนระดับความเสีย	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสียสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมนซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสีย	สีแดง
เสียสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสีย	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสีย แต่มีมาตรการควบคุมความเสีย	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสีย	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ	๕	๔	๓	๒	๑
	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
	๒	๔	๖	๘	๑๐
	๑	๒	๓	๔	๕
	๑	๒	๓	๔	๕

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood)

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ / ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อหน่วยงาน.....องค์การบริหารส่วนตำบลศรีบุญเรือง.....

ประเภทความเสี่ยงด้านที่.....๓.ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ.....

ชื่อ กระบวนการ/โครงการ.....การจัดซื้ออาหารเสริม (นม) ให้กับโรงเรียน สพฐ.และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลศรีบุญเรือง.....

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๑	การกำกับดูแลและมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการอาหารเสริม (นม)	หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาขาดการกำกับ ดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด
๒	การตรวจรับอาหารเสริม(นม)	เจ้าหน้าที่บกพร่องในการตรวจรับ ทำให้อาหารไม่ครบถ้วน ไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญา
๓	การจัดทำเอกสารตรวจรับและเบิกจ่ายงบประมาณ	เจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้ประกอบการจัดทำเอกสารเท็จเพื่อเบิกจ่ายงบประมาณเกินจริง
๔	การรับรองผลและอนุมัติการเบิกจ่าย	มีการเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ประกอบการเพื่อแลกกับการตรวจรับหรืออนุมัติเบิกจ่าย

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	มีโอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า ๔ ครั้งต่อปี
๔	มีโอกาสเกิดการทุจริตประมาณ ๓ ครั้งต่อปี
๓	โอกาสเกิดการทุจริตประมาณ ๒ ครั้งต่อปี
๒	โอกาสเกิดการทุจริตประมาณ ๑ ครั้งต่อปี
๑	แทบไม่มีโอกาสเกิดการทุจริต

ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานอย่างร้ายแรง ถูกดำเนินคดี หรือส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กรในวงกว้าง
๔	สื่อมวลชนหรือสังคมให้ความสนใจ มีเรื่องร้องเรียนจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน
๓	หน่วยงานตรวจสอบภายในหรือภายนอกเข้าตรวจสอบ มีข้อร้องเรียนหรือข้อทักท้วง
๒	มีการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแส แต่ยังไม่ส่งผลกระทบในวงกว้าง
๑	แทบไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานหรือประชาชน

Risk Score					
โอกาส ผลกระทบ (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕x๑ = ๕)	สูง (๕x๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕x๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕x๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕x๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔x๑ = ๔)	ปานกลาง (๔x๒ = ๘)	สูง (๔x๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔x๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔x๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓x๑ = ๓)	ปานกลาง (๓x๒ = ๖)	ปานกลาง (๓x๓ = ๙)	สูง (๓x๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓x๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒x๑ = ๒)	ต่ำ (๒x๒ = ๔)	ปานกลาง (๒x๓ = ๖)	ปานกลาง (๒x๔ = ๘)	สูง (๒x๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑x๑ = ๑)	ต่ำ (๑x๒ = ๒)	ต่ำ (๑x๓ = ๓)	ต่ำ (๑x๔ = ๔)	ปานกลาง (๑x๕ = ๕)

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (น้อยกว่า ๕ คะแนน)
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง (๕ - ๙ คะแนน)
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (๑๐ - ๑๔ คะแนน)
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (๑๕ คะแนน ขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L X ๑)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๑	การกำกับดูแลและมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการอาหารเสริม (นม)	หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาขาดการกำกับดูแลและ ควบคุมการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด	๒	๒	๔	ต่ำ
๒	การตรวจรับอาหารเสริม (นม)	เจ้าหน้าที่บกพร่องในการตรวจรับ ทำให้อาหารไม่ครบถ้วน ไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญา	๔	๑	๔	ต่ำ
๓	การจัดทำเอกสารตรวจรับและเบิกจ่ายงบประมาณ	เจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้ประกอบการจัดทำเอกสารเท็จเพื่อเบิกจ่ายงบประมาณเกินจริง	๓	๑	๓	ต่ำ
๔	การรับรองผลและอนุมัติการเบิกจ่าย	มีการเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ประกอบการ เพื่อแลกกับการตรวจรับหรืออนุมัติเบิกจ่าย	๑	๔	๔	ต่ำ

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการการจัดซื้ออาหารเสริม (นม) ให้กับโรงเรียน สพฐ.และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. ศรีบุญเรือง								
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการ ดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการ ทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
๑	๑.การกำกับดูแลและ มอบหมาย ผู้รับผิดชอบโครงการ อาหารเสริม (นม) ๒.การตรวจรับ อาหารเสริม (นม) ๓.การจัดทำเอกสาร ตรวจรับและเบิกจ่าย งบประมาณ ๔.การรับรองผลและ อนุมัติการเบิกจ่าย	-หัวหน้างานหรือ ผู้บังคับบัญชาขาดการกำกับ ดูแลและ ควบคุมการ ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด -เจ้าหน้าที่บกพร่องในการ ตรวจรับทำให้อาหารไม่ ครบถ้วน ไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่เป็นไปตามสัญญา -เจ้าหน้าที่ร่วมกับ ผู้ประกอบการจัดทำเอกสาร เท็จ เพื่อเบิก จ่าย งบประมาณเกินจริง มีการเรียกรับผลประโยชน์ ตอบแทนจากผู้ประกอบการ เพื่อแลกกับการตรวจรับ หรืออนุมัติเบิกจ่าย	ต่ำ	-ผู้บังคับบัญชา ติดตามและสุ่ม ตรวจการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ -แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับ พัสดุที่มีความรู้และมีความเป็น กลาง พร้อมกำหนดหน้าที่ให้ ชัดเจน -ตรวจรับอาหารเสริม(นม) ให้ ครบถ้วน ถูกต้องตามจำนวน คุณภาพ และระยะเวลาที่กำหนด ในสัญญาทุกครั้ง จัดทำหลักฐานเอกสารพร้อม ภาพถ่ายประกอบการตรวจรับ -เจ้าหน้าที่จัดทำเอกสารและ ผู้ตรวจรับไม่ควรเป็นคนเดียวกัน เพื่อลดโอกาสและป้องกันการ ทุจริต	จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และ ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระเบียบ แนวทางและมาตรการป้องกัน การทุจริตในการดำเนินโครงการ อาหารเสริม(นม) -แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับ พัสดุและกำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบอย่างชัดเจน -ตรวจรับอาหารเสริม(นม)ให้ ครบถ้วนตามจำนวน คุณภาพ และระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา พร้อมจัดทำหลักฐาน เอกสาร ประกอบการตรวจรับ -ตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่าย งบประมาณให้ถูกต้อง ครบถ้วน ก่อนเสนออนุมัติ	ต.ค.๖๘- ก.ย.๖๙	๘๕๐,๐๐๐	กอง การศึกษา

